

Kyrkostyrelsens cirkulär nr 8/2024

2.2.2024

Förvaltning av kulturarvet

I detta cirkulär redogörs för hur församlingarna sköter det gemensamma kulturarvet på ett ansvarsfullt sätt och varför kyrkans kulturarvs- och fastighetsförvaltningssystem Basis är ett centralt redskap när församlingarna sköter denna samhällliga uppgift. Sakkunniga vid Kyrkostyrelsen stöder församlingarna genom att ge råd och hjälp både för användningen av Basis och för det övriga kulturarvsarbetet.

Att värna om kulturarvet är en lagstadgad myndighetsuppgift för församlingarna

Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland äger en betydande del av det gemensamma nationella kulturarvet. Underhållet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och inventarier hör till kyrkans samhällliga uppgifter och för detta får kyrkan årligen statlig finansiering ([430/2015 Lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter](#)).

Skyddet av kyrkliga byggnader regleras i kyrkolagen (KL 3:22) och deras fasta inredning samt kyrkliga föremål regleras i både kyrklig och statlig lagstiftning (bl.a. [295/1963 Lagen om fornminnen 2 kap. 19 §](#) och [933/2016 Lagen om begränsning av utförseln av kulturföremål 3-4 §](#))

Inventering av föremål i församlingen

I [3 kap. 61 § i kyrkoordningen](#) konstateras att församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna ska med särskild omvårdnad sköta egendom och föremål av kulturhistoriskt värde som de äger eller innehar. Enligt [Kyrkans kulturarvsstrategi](#) ska användning, vård och ändring av objekt och föremål basera sig på omfattande kunskap om objektets eller

föremålets historia och målen för bevarandet. Enligt strategins mål ska uppgifterna vara sammanställda på ett enhetligt sätt och faktainnehållet vara tillförlitligt. Bara genom att känna till församlingens värdeföremål kan man vårda dem på korrekta och kostnadseffektiva sätt.

Kyrkomötet ansåg redan hösten 1998 att församlingarna ska inventera kulturhistoriskt värdefull kyrklig egendom. En del församlingarna vidtog åtgärder utifrån anvisningarna i cirkulär 21/1999 som publicerades följande år, men i och med att en tidsfrist saknades blev inventeringen inte gjord i många församlingar. I Kyrkans kulturarvsstrategi, som godkändes 2017, sattes en tidsfrist fram till 2024, då församlingarna ska ha uppdaterat uppgifterna om sin kulturegendom.

Inventeringsarbetet

Man bör reservera en månad eller mer för föremålsinventeringen, beroende på församlingens storlek. Det handlar om forskningsarbete som kräver högskoleutbildning och självständigt arbete, och det lönar sig för församlingen att för viss tid anställa en yrkeskunnig inom musei- och kulturarvsbranschen. Som projektforskarens löneklass rekommenderas kravgrupp 502 eller 503 i KyrkTAK.

Det lönar sig för församlingarna att rekrytera en inventerare tillsammans med grannförsamlingarna eller till exempel gemensamt för prostriet. Man kan be om tips på inventerare av [museet med regionalt ansvar](#) i den egna regionen eller av Kyrkostyrelsens kulturarvsexpert. Det är lättare att hitta en lämplig inventerare om församlingen har möjlighet att erbjuda forskaren en övernattningsplats i församlingens lokaler under fältarbetet (gästrum, klubblokal, annan lämplig övernattningsplats). En del av arbetet kan utföras på distans, vilket också är vanligt. Alternativt kan församlingen hjälpa en inventerare som kommer från en annan ort att hitta en förmånlig hyresbostad.

I samband med inventeringen registreras alla uppgifter om föremålen i församlingens Basis värdeföremålsregister. En professionellt utförd inventering ger sådan information om föremålen utifrån vilken församlingen kan

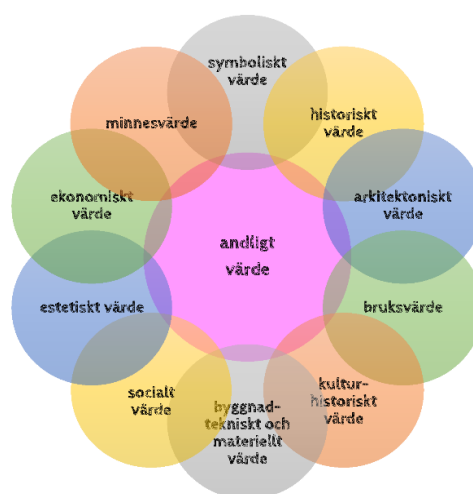

Bild 1: Värderna som hänför sig till kyrkliga föremål och byggnader

identifiera de värden och betydelser som hänför sig till föremålen samt göra upp planer och fatta beslut om föremålen. Efter 2024 förutsätts det också att församlingens uppgifter om föremålen uppdaterade i Basis vid ansökan om stöd för konservering av föremål (Understöd för vård av kulturarvet, [cirkulär 34/2023](#)).

Basis – ett verktyg i församlingens vardag, kyrkans gemensamma datalager och en del av samfundets minne

Basis är kyrkans riksomfattande kulturarvs- och fastighetsförvaltningssystem. Basis består av ett objektsregister (byggnads- och fastighetsregister) och ett föremålsregister (värdeföremålsregister). Basis har tagits i bruk i alla församlingar och församlingsekonomierna upprätthåller själva uppgifterna om sina egna fastigheter, byggnader och värdeföremål. Användningen av Basis är avgiftsfri för församlingarna.

Det är viktigt att uppgifterna om församlingens fastighets-, byggnads- och värdeföremålsinnehav sparas och uppdateras på ett och samma ställe. På så sätt försvinner inte uppgifterna vid personalbyten, församlingarnas uppgifter är jämförbara sinsemellan och riksomfattande statistik kan sammanställas utifrån uppgifterna till stöd för församlingarnas och hela kyrkans beslutsfattande.

Genom uppgifterna om byggnader får man en helhetsbild av

- vad församlingen äger och var
- vilka av församlingens byggnader är skyddade
- vilka reparationer och andra åtgärder har vidtagits i byggnaderna
- hur har församlingen avstått från fastigheter, byggnader och lokaler

Från Basis får församlingen de basuppgifter som behövs för utarbetandet av fastighetsstrategin. Basis är också ett centralt uppföljningsverktyg när man granskar hur målen i strategin [En kolneutral kyrka 2030](#) framskrider. Renoveringsstöd ur centralfonden och stöd för vård av kulturarvet kan sökas endast om noggranna uppgifter om byggnaden har sparats i Basis, liksom [minimiuppgifterna](#) om församlingens samtliga byggnader.

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar årligen evangelisk-lutherska kyrkan finansiering för kyrkans lagstadgade uppgifter i anslutning till begravningsverksamheten, folkbokföringen och bevarandet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och värdefullt

lösöre. Rapporter om användningen av statlig finansiering ska lämnas in årligen. Kulturarvskostnaderna har från och med 2023 bokförts automatiskt som s.k. kalkylerade kulturarvskostnader med hjälp av Basis-systemet.

Enligt [cirkulär 11/2023](#) borde församlingarna ha haft minimiuppgifterna om byggnaderna inmatade i Basis före utgången av 2023 för beräkningen av de kalkylerade kulturarvskostnaderna. Om församlingen fortfarande har bristfälliga minimiuppgifter ska de uppgifter som saknas föras in i Basis utan dröjsmål.

Basisprojektet fortgår till utgången av 2025 och församlingarna har tillgång till den projektanställdas stöd för uppdateringen av Basisuppgifter endast i år och nästa år.

Ytterligare information:

Mer information: kulturarvsexpert Saana Tammisto, saana.tammisto@evl.fi,
040 642 8404

Basis-expert Riikka Wikström, riikka.wikstrom@evl.fi, 040 482 1067

Kyrkostyrelsen

Pekka Huokuna
kanslichef

Pirjo Pihlaja
ecklesiastikråd

ISSN 1797-0334